

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554: เรียนรู้ความสำเร็จจากชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี¹

วิภาวี กฤษณะภักดิ์²
กิตติศักดิ์ ปลาทอง³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนถอดบทเรียนความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณมี 384 ราย (หรือ 384 ครอบครัว) อาศัยอยู่ตำบลปากเกร็ด ตำบลบางพูดและตำบลบ้านใหม่ สำหรับผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมีจำนวน 15 ราย ได้แก่ พระภิกษุ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้นำชุมชน หัวหน้าส่วนราชการและประชาชนในพื้นที่ศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของชุมชนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านอาคารสถานที่ ด้านเครื่องอุปโภค บริโภค ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านอาชญากรรม และด้านการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

¹ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า
ประจำปีงบประมาณ 2554

² อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ รองผู้บังคับกองตำรวจสื่อสาร สำนักงานบัญชาการ สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศ
และการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัยปี 2554 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในตำบลที่แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัยปี 2554 โดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 3. การถอดบทเรียนความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 พบว่า ปัจจัยที่นำมาสู่ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการในภาวะวิกฤติดังกล่าว ได้แก่ ผู้นำ (นายกเทศมนตรีเทศบาลนครปากเกร็ด ผู้นำชุมชน/ประธานชุมชน และพระภิกษุสงฆ์) มีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ความสามัคคีของคนในชุมชน ความเสียสละ การติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการชุมชน มหาอุทกภัย

Abstract

The objectives of this research were to study the participation of the communities, compare their levels of participation, and discover lessons for success in community management during the flooding of 2011. This is Mixed-methods Research using both quantitative and qualitative research. There were 384 cases (or 384 households) living in the Sub-districts of Pakkret, Bangpood and Banmai. For the qualitative research, the participants consisted of fifteen cases including monks, school administrators, community leaders, local administrators and residents in the study site. Results were as follows: 1. The participation of Pakkret Community in community management during the flooding

of 2011 included seven aspects building and place, necessities, health and hygiene, social relationships, communication and information, crime, and environmental rehabilitation, on the whole at a medium level. 2. **Comparison of Pakkret Community in community management during the flooding of 2011** found that different gender did not lead to different ways of community participation in community management during the crisis period at a level of statistical significance of 0.05. However, different sub-districts lead to different levels of community participation in community management at a level of statistical significance of 0.05. and 3. **Factors of success in community participation in community management during the flooding of 2011** were local leaders (Pakkret Mayor, local/community leaders and monks) community's harmony and sacrifice, communication and public relations, and receiving assistance from organizations.

Keywords: Community Participation, Community Management, Flooding

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ภาวะวิกฤติ (Crisis) เป็นสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกะทันหัน โดยมิได้คาดคิดมาก่อนสร้างความตระหนกตกใจให้แก่ผู้ที่เผชิญเป็นอย่างยิ่ง และจะต้องใช้กระบวนการในการตัดสินใจอย่างแม่นยำในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อที่จะจัดการกับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นได้ (เกษมชาติ นเรศเสนีย์. 2555, เว็บไซต์) ดังนั้นจึงเป็นสภาวะหรือสถานการณ์ที่บุคคลส่วนใหญ่ไม่พึงประสงค์และไม่ต้องการที่จะให้เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ที่เป็นภาวะวิกฤตินี้ในบางครั้งก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังจะเห็นได้จากในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้เผชิญกับภาวะวิกฤติต่างๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นภาวะวิกฤติทางการเมืองที่เกิดจากความขัดแย้งทางการเมืองอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน หรือภาวะวิกฤติที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ เช่น พายุไต้ฝุ่น สึนามิ น้ำป่าถล่ม น้ำท่วม และซุงโคลนถล่ม เป็นต้น ซึ่งภัยพิบัติเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนเป็นจำนวนมาก

เมื่อพิจารณาถึงอุทกภัยซึ่งเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติล่าสุดที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเมื่อปี 2554 วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี (2554, เว็บไซต์) ได้อธิบายไว้ว่าเป็นมหาอุทกภัยที่รุนแรงที่สุดในรอบหลายทศวรรษ และจัดให้เป็นภัยพิบัติครั้งใหญ่สร้างความเสียหายมากที่สุดเป็นอันดับสี่ของโลก เนื่องจากมีระยะเวลาที่ยาวนานคือ ประมาณเกือบครึ่งปี (เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคมถึงปลายเดือนธันวาคม) ก่อให้เกิดความเสียหายแก่พื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมกว่า 150 ล้านไร่ (6 ล้านเฮกตาร์) ใน 63 จังหวัด และ 684 อำเภอ มีประชาชนได้รับผลกระทบมากกว่า 12.8 ล้านคน และธนาคารโลกได้ประเมินมูลค่าความเสียหายสูงถึง 1.44 ล้านล้านบาท ทั้งนี้ยังไม่ได้รวมไปถึงความสูญเสียในชีวิตและผลกระทบต่อสภาพจิตใจที่มีอาจจะประเมินค่าได้

อย่างไรก็ดี ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่ามหาอุทกภัยครั้งนี้ได้สร้างความเสียหายให้พื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จังหวัดนนทบุรีซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางของประเทศไทยมีพื้นที่ในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครประกอบด้วย 6 อำเภอ 52 ตำบล 440 หมู่บ้าน มีประชากรหนาแน่นที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2554, เว็บไซต์) ก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่พื้นที่ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติมหาอุทกภัยครั้งนี้ด้วยเช่นกัน เพราะนอกจากจังหวัดนนทบุรีจะตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาต้องรองรับน้ำที่เอ่อล้นมาตามริมฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยาแล้ว ยังเป็นเสมือนปราการด่านหน้าที่จะต้องรองรับน้ำที่จะไหลหลากจากอยุธยาและปทุมธานีมิให้ไหลเข้าสู่กรุงเทพมหานครด้วยเช่นกัน ดังนั้นระหว่างมหาอุทกภัยครั้งนี้จึงทำให้อาคาร บ้านเรือน ถนนและรถยนต์มีน้ำท่วมขังตลอดระยะเวลาอันนับหลายเดือนและมีผู้คนจำนวนมากได้รับความเดือดร้อนในการสัญจรไปมาหรือต้องติดอยู่กับที่ที่กักตุนตลอดระยะเวลาดังกล่าว เมื่อมีภาวะวิกฤติเช่นนี้เกิดขึ้น การจัดการในภาวะวิกฤติ (Crisis Management) ไม่ว่าจะเป็นการตระหนักถึงความเสี่ยง (Risk Awareness) การประเมินความเสียหาย (Risk Assessment) การวางแผนรับมือ (Planning) การจัดคณะทำงานรับมือ (Organization) การเฝ้าระวัง (Monitoring) การชักซ้อมสถานการณ์ (Implement of Plan) และการมีระบบสั่งการ ควบคุม และประสานงาน (Command and Control) ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

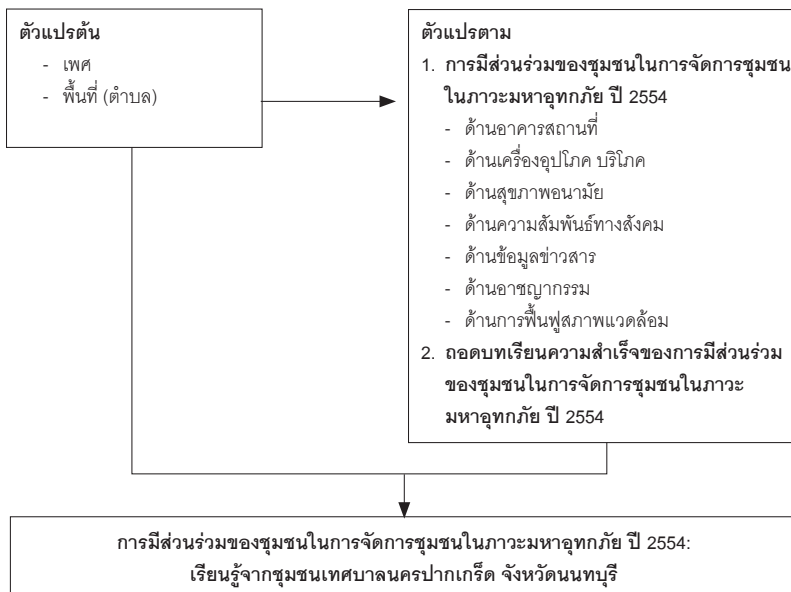
จึงจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะได้จัดการกับสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องและทันท่วงที ยิ่งไปกว่านั้น การตัดสินใจที่ดีในสถานการณ์เช่นนี้ก็เป็นสิ่งที่สำคัญเช่นกัน เนื่องจากการตัดสินใจในสถานการณ์เช่นนี้จะไม่เหมือนกับการตัดสินใจโดยทั่วไป เพราะต้องการการตัดสินใจที่เฉียบขาด แม่นยำ เนื่องจากไม่มีโอกาสที่จะแก้ไขได้หากตัดสินใจผิดพลาด อีกทั้งยังต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (เกษมชาติ นเรศเสนีย์, 2555, เว็บไซต์)

อนึ่ง ในการจัดการในภาวะวิกฤติเช่นนั้นจะขอให้เป็นบทบาทหน้าที่หลักของภาครัฐในการเข้ามาจัดการชุมชนคงมีสิ่งที่เหมาะสมในช่วงเวลาดังกล่าว เพราะรัฐมีงานที่ล้นมือในการดำเนินการจัดการกับมหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในหลายๆ พื้นที่เช่นกัน อีกทั้งรัฐฯ มิได้เข้าใจถึงบริบทของชุมชนได้ดีไปกว่าชุมชนด้วยตนเอง ดังนั้นการจัดการ ดูแลและช่วยเหลือกันเองโดยคนในชุมชนด้วยกัน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการกับสภาวะฉุกเฉินดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที ซึ่งจังหวัดนนทบุรีโดยเฉพาะในเขตพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ดเป็นตัวอย่างที่ดีและน่าจะนำมาศึกษา วิจัยเพื่อถอดบทเรียนของความสำเร็จในการจัดการชุมชนในด้านต่างๆ อาทิ การจัดการด้านน้ำ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านเศรษฐกิจ และการจัดการด้านสังคม ในภาวะวิกฤติครั้งนี้ได้ดี จนทำให้ชุมชนดังกล่าว “อยู่รอด ปลอดภัย” อย่างผาสุกท่ามกลางภาวะวิกฤติมหาอุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ที่สุด เนื่องจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาลตำบล และเทศบาลนคร องค์การภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน อาทิ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครหมู่บ้าน คนในชุมชนต่างๆ และเครือข่ายสังคม (Social Network) ที่มีจิตอาสาได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยความสมัครสมานสามัคคีในการจัดการชุมชน ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัยปี 2554: เรียนรู้ความสำเร็จจากชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ดังมีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554
3. เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed-methods Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประธานชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียน

พระภิกษุสงฆ์ หัวหน้าส่วนราชการและประชาชนในพื้นที่ จากนั้นจึงได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เบื้องต้นนั้นมาสร้างเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อสอบถามถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการชุมชนในภาวะวิกฤต และการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัยปี 2554 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์บริบทของเทศบาลนครปากเกร็ด และแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้สัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนการบันทึกภาคสนาม

สำหรับประชากรในการวิจัยนี้ได้แก่ ครุฑเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ดประกอบด้วย ตำบลปากเกร็ดมีทั้งสิ้น 16,396 ครุฑเรือน ตำบลบางพูดมี 37,748 ครุฑเรือน ตำบลบ้านใหม่มี 17,640 ครุฑเรือน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด (N) คือ 71,784 ครุฑเรือน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียน พระภิกษุสงฆ์ หัวหน้าส่วนราชการและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจากการเปิดตาราง Krejcie and Morgan (ทิพยา กิจวิจารณ์, 2555) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 384 ครุฑเรือน จากนั้นได้ทำการเทียบบัญญัติไตรยางค์ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจาก ตำบลปากเกร็ด 89 ครุฑเรือน (ร้อยละ 23.2) ตำบลบางพูดมี 187 ครุฑเรือน (ร้อยละ 48.7) และตำบลบ้านใหม่ 108 ครุฑเรือน (ร้อยละ 28.1) และได้ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling: SRS) โดยการจับฉลากแบบไม่ทดแทน

ในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นผู้ให้ข้อมูลมีจำนวน 15 ราย ประกอบด้วย พระภิกษุ (เจ้าอาวาส) จำนวน 3 รูป ผู้นำชุมชน (ประธานชุมชน) จำนวน 3 ราย ผู้บริหารโรงเรียน 3 ราย หัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่จำนวน 3 ราย และประชาชนในพื้นที่ศึกษาจำนวนตำบลละ 3 ราย เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึกเกี่ยวกับการจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 ตลอดจนปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการจัดการดังกล่าว ทั้งนี้ได้เลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling Selection) โดยกระจายตามสถานภาพ เช่น เพศและพื้นที่และตามความเหมาะสมของสถานการณ์ (ชาย โพธิ์สิตา, 2550)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งได้จากแบบสอบถามซึ่งเป็นการถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการชุมชนในมิติต่างๆ ในช่วงระหว่างมหาอุทกภัยปี 2554 โดยจะมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ

- 5 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนมาก
- 3 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนน้อย
- 1 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนน้อยที่สุด

การประมวลผลจะนำแบบสอบถามลงรหัส ให้ค่าคะแนน ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว (Univariate) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุดของข้อมูล (Minimum) และค่าสูงสุดของข้อมูล (Maximum) สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามกับระดับการมีส่วนร่วมนั้นได้วิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยประชากร (Independent t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

การแปลความหมายข้อมูลตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของข้อมูลใช้เกณฑ์ดังนี้

- 4.50-5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนมากที่สุด
- 3.50-4.49 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนมาก
- 2.50-3.49 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนปานกลาง
- 1.50-2.49 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนน้อย
- 1.00-1.49 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนน้อยที่สุด

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้เครื่องมือจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แนวทางการสัมภาษณ์และการจัดบันทึกภาคสนาม มาจำแนกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลและตีความข้อมูลเป็นกลุ่มและวิเคราะห์ภาพรวม ข้อมูลบางประเด็นไม่ครบถ้วน ได้ทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมและได้อ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสนับสนุน เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูล และได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis Method) และการวิเคราะห์เชิงตีความ (Interpretive Analysis Method)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยนี้ใช้การวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณมีทั้งสิ้นทั้งหมดจำนวน 384 คน (หรือ 384 ครั้วเรือน) เป็นเพศหญิงและเพศชายร้อยละ 50 มีอายุต่ำสุดคือ 18 ปี และมีอายุสูงสุดคือ 77 ปี อายุโดยเฉลี่ยคือ 53.34 ปี อาศัยอยู่ตำบลปากเกร็ดร้อยละ 23.2 ตำบลบางพูดร้อยละ 48.7 และตำบลบ้านใหม่ร้อยละ 28.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 52.3 แต่งงาน รองลงมาเป็นโสดร้อยละ 24.5 สถานภาพในครัวยุติของประชากรผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 51.6 คือหัวหน้าครอบครัว รองลงมาเป็นภรรยาร้อยละ 20.6 มีเพียงร้อยละ 10.2 ที่เป็นผู้อาศัย ประชากรกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพหลักคือ รับจ้างร้อยละ 26.3 รองลงมาคือ ประกอบธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 14.1 มีเพียงร้อยละ 5.5 เท่านั้นที่เป็นพนักงานบริษัท

สำหรับผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นจำนวน 15 ราย เป็นหญิงจำนวน 7 รายและเป็นชายจำนวน 8 ราย สถานภาพเป็นพระภิกษุจำนวน 3 รูป ผู้นำชุมชน (ประธานชุมชน) จำนวน 3 ราย ผู้บริหารโรงเรียน 3 รายและหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่จำนวน 3 รายตลอดทั้งประชาชนในพื้นที่ศึกษาอีกจำนวน 3 ราย

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554

ในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 นี้ได้ศึกษาการมีส่วนร่วม 7 ด้านด้วยกัน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านเครื่องอุปโภค บริโภค ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านอาชญากรรม และด้านการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ได้ศึกษาในเชิงปริมาณ ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับด้วยกันและเกณฑ์ในการให้คะแนนแบ่งคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับเช่นกัน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในการจัดการชุมชนทุกๆ ด้านในภาวะวิกฤติดังกล่าวโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.44$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$) รองลงมามีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$) และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านอาชญากรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.22$)

2.1 การมีส่วนร่วมด้านอาคารสถานที่

ผลการวิจัยพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนด้านอาคารสถานที่ในภาวะวิกฤติดังกล่าวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดก็พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นกัน และสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการจัดการไฟฟ้า เพื่อความปลอดภัยในครัวเรือนและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการต้นไม้

2.2 ด้านเครื่องอุปโภค บริโภค

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนด้านเครื่องอุปโภค บริโภคในภาวะวิกฤติดังกล่าวโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเสื้อผ้าและเครื่องอุปโภค บริโภคอยู่ในระดับมาก รองลงมามีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมขององค์กรภายในชุมชน

เช่น เทศบาลนครปากเกร็ดในการช่วยเหลืออาหารการกินอยู่ในระดับมาก และสำหรับการมีส่วนร่วมขององค์กรภายในชุมชน เช่น โรงงานอุตสาหกรรมในการช่วยเหลือเรื่องเสื้อผ้าและเครื่องอุปโภค บริโภคอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านสุขภาพอนามัย ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนด้านสุขภาพอนามัยในภาวะวิกฤติดังกล่าว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการเจ็บป่วยในครัวเรือนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะเพื่อให้มีอนามัยในครัวเรือนอยู่ในระดับมากและการมีส่วนร่วมขององค์กรภายนอกชุมชน เช่น หน่วยงานทหารในการช่วยเหลือด้านการเจ็บป่วยอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนด้านความสัมพันธ์ทางสังคมในภาวะวิกฤติดังกล่าวโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนนั้นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือความเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนและการที่องค์กรภายในชุมชน เช่น เทศบาลนครปากเกร็ดมีส่วนร่วมในการสร้างความสามัคคีอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมขององค์กรภายนอกชุมชน เช่น หน่วยงานทหาร มีส่วนร่วมในการสร้างความสามัคคีอยู่ในระดับปานกลาง

2.5 ด้านข้อมูลข่าวสาร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนด้านข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือความเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการรับข้อมูลข่าวสารจากสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับมากเช่นกันและ การมีส่วนร่วมในการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับน้อย

2.6 ด้านอาชญากรรม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนด้านอาชญากรรมในภาวะวิกฤติโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

และสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม (ขโมย) ทรัพย์สินในครัวเรือน การท่องเที่ยวภัยภายในชุมชน เช่น เทศบาลนครปากเกร็ดและโรงงานอุตสาหกรรม มีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม (ขโมย) ทรัพย์สินในชุมชน และการท่องเที่ยวภัยนอกชุมชน เช่น หน่วยงานทหาร มีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม (ขโมย) ทรัพย์สินในชุมชน

2.7 ด้านการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนด้านการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในภาวะวิกฤติดังกล่าว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในครัวเรือนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับมากเช่นกัน และการที่วัด (พระภิกษุ) มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

3. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554

ในการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 นั้น ได้ทำการเปรียบเทียบตัวแปรเพศและตำบล ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 เป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านความสัมพันธ์ทางสังคมเท่านั้นที่เพศหญิงและชายมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการมีส่วนร่วมของเพศหญิงและชายในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเครื่องอุปโภคบริโภค ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านข้อมูลข่าวสารด้านอาชญากรรมและด้านการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม จะไม่มีความแตกต่างใน

ภาพรวมแต่เมื่อพิจารณาลงในรายละเอียดก็จะพบว่ามีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านเครื่องอุปโภค บริโภค

เพศหญิงและชายมีความเห็นเกี่ยวกับการที่องค์กรภายนอกชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้การช่วยเหลือด้านอาหารการกินแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ด้านสุขภาพอนามัย

เพศหญิงและเพศชายมีความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการเจ็บป่วยในครัวเรือน และการมีส่วนร่วมขององค์กรภายในชุมชน เช่น โรงงานอุตสาหกรรมช่วยเหลือด้านการเจ็บป่วยแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

เพศหญิงและเพศชายมีความเห็นเกี่ยวกับการที่วัด (พระภิกษุ) มีส่วนร่วมในการสร้างความสามัคคี การที่องค์กรภายในชุมชน เช่น เทศบาลนครปากเกร็ด มีส่วนร่วมในการสร้างความสามัคคีและการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ด้านข้อมูลข่าวสาร

เพศหญิงและเพศชายมีความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับข้อมูลข่าวสารจากสมาชิกในครอบครัวและการมีส่วนร่วมในการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อวิทยุแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ด้านอาชญากรรม

เพศหญิงและเพศชายมีความเห็นเกี่ยวกับการที่วัด (พระภิกษุ) มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม (ขโมย) ทรัพย์สินในชุมชน แตกต่างกันว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ด้านการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

เพศหญิงและเพศชายมีความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพในครัวเรือน แตกต่างกันว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3.2 ตำบล

กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในตำบลที่แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 โดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของชุมชนปากเกร็ดในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 เป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในตำบลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนปากเกร็ดในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 แตกต่างกันในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็น ด้านอาคารสถานที่ ด้านเครื่องอุปโภค บริโภค ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านอาชญากรรม และด้านการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เช่นกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในตำบลที่แตกต่างกันมีเพียงการมีส่วนร่วมในการจัดการไฟฟ้าเพื่อความปลอดภัยในครัวเรือน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนด้านอาคารสถานที่เท่านั้นแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. การถอดบทเรียนความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชนนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554

ปัจจัยที่นำมาสู่ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการในภาวะวิกฤติดังกล่าว ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้นำ

ผู้นำ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น (นายกเทศมนตรีเทศบาลนครปากเกร็ด) ผู้นำชุมชน (ประธานชุมชน) และพระภิกษุสงฆ์ ที่ต่างก็มีบทบาทส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัยในปีที่ผ่านมาแทบทั้งสิ้น เนื่องจากผู้นำเหล่านี้ต่างได้แสดงภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยเน้นการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้ชุมชนได้เห็นจึงทำให้เกิดความศรัทธาและได้รับความร่วมมือตามมา กล่าวคือ นายกเทศมนตรีเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นผู้มีวิสัยทัศน์โดยได้มีการวางแผนเมืองเพื่อรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นได้ทุกขณะในฤดูฝนทั้งนี้เป็นประสบการณ์อันเจ็บปวดที่ได้รับมาจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นในปี 2538 ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่พื้นที่ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นอย่างยิ่ง อนึ่ง

ในการวางแผนเตรียมการเพื่อรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยนั้นได้มีการตั้งศูนย์
อำนวยการกลางและมีศูนย์อำนวยการย่อยอยู่ตามพื้นที่ริมน้ำ (แม่น้ำเจ้าพระยา)
เพื่อเฝ้าระวังระดับน้ำ ตลอดจนกำแพงกันน้ำที่อาจได้รับความเสียหายจาก
แรงน้ำได้ได้มีการจัดทำแผนฉุกเฉินตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2554 และได้มีการตั้งชุด
เฉพาะกิจตามภารกิจของเทศบาล 8 ภารกิจด้วยกัน ได้แก่ หน่วยเฝ้าระวัง
24 ชั่วโมง หน่วยประชาสัมพันธ์ หน่วยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ หน่วยบรรเทา
ทุกข์ ศูนย์ฟื้นฟูผู้ประสบภัย หน่วยบรรเทาภัยฉุกเฉิน หน่วยส่วนร่วมชุมชน และ
หน่วยติดตามประเมินสถานการณ์ ประการสำคัญ นายกฯ เป็นผู้นำที่มีความอดทนสูง
และอยู่เคียงข้างชุมชนในภาวะวิกฤติและเห็นความสำคัญของการจัดหาและกระจาย
เครื่องอุปโภค บริโภค ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการยังชีพและป้องกัน
น้ำท่วมในช่วงเวลาดังกล่าวและได้แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้ง

ประการสำคัญ นายกฯ เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยเน้นการมีส่วนร่วม
ของชุมชน ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความอดทนสูงและอยู่เคียงข้างชุมชนในภาวะวิกฤติ
และเห็นความสำคัญของการจัดหาและกระจายเครื่องอุปโภค บริโภค ตลอดจน
วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการยังชีพและป้องกันน้ำท่วมในช่วงเวลาดังกล่าว
รวมทั้งได้มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้ง ดังที่นายญา ว่องไว (นามสมมติ)
ประธานชุมชนรายหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“นายกท่านนี้ดีมาก เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยเน้นการมี
ส่วนร่วมของชุมชน คิดการณ์ไกล ได้มีการเตรียมทุกอย่าง
ที่จำเป็นไว้ เช่น พวกทราย กระสอบ อะไรพวกนี้ อาจเป็น
เพราะมีประสบการณ์และเห็นมาแล้วมากมาย เลยเตรียมเต็มที่
เราก็ไม่เดือดร้อน ก็ไปรับมาแล้วเอามาแจกให้กับคนในชุมชน
เราต่อ แล้วก็มีการจัดอุปกรณ์เพื่อทำพวกเสียมตามสายเพื่อให้
เราได้ใช้สื่อสารกันในกลุ่มคนอื่นด้วย อีกอย่างท่านเก่งนะ ตอนแรก
ก็มีอยู่เหมือนกันที่อาจจะเอาทรายกันเพราะตอนแรกทรายอยู่ที่
บ่อขยะ ต่อมาท่านเลยคิดว่าให้ย้ายมาที่วัดและให้วัดเป็นคนดูแล
คนก็ไม่กล้าขโมยของวัดมันบาป แล้วจะทำอะไรก็จะต้องขอก่อน
ก็คิดเอาพระพุทธรูปว่าจะให้ไม่ให้ แต่ท่านหรือตัวแทนเทศบาล
พูดไม่ได้ เพราะเป็นนักการเมือง”

ประธานชุมชน

การที่ประธานชุมชนเป็นคนในพื้นที่ส่งผลให้เข้าใจบริบทและวัฒนธรรมของชุมชนเป็นอย่างดี ตลอดจนได้ลงมือปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแก่คนในชุมชนส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความศรัทธาและร่วมลงมือปฏิบัติด้วย รวมทั้งเป็นผู้ที่คอยไกล่เกลี่ยและเจรจาต่อรองเมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นในชุมชนในช่วงเวลาดังกล่าว และเป็นผู้ที่มีความคล่องแคล่วในการติดต่อประสานงานกับทั้งคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเทศบาลนครปากเกร็ดเพื่อขอคำปรึกษาและขอรับการช่วยเหลือต่างๆ ดังที่เจ้าอาวาสวัดแห่งหนึ่งได้อธิบายไว้ว่า

“อาตมาคิดว่าการที่พวกเราประสบความสำเร็จได้ก็ต้องยกความดีให้ประธานชุมชนเค้าด้วย เพราะเค้าทำให้คนในชุมชนดูเป็นตัวอย่างด้วย ทำเคียงว่าเคียงไหลกันไปที่สำคัญของหมดก็รีบติดต่อไปที่เทศบาลหรือหน่วยงานต่างๆ ที่ช่วยได้ อย่างเวลาทรายหมดก็รีบประสานไปที่เทศบาลทันทีเพื่อขอทรายเพิ่มหรือถ้าคนกรอกทรายไม่พอก็รีบไปหาแรงงานมาเพิ่มช่วยกรอกกัน อาตมาคิดว่าการที่ประธานชุมชนเป็นคนในพื้นที่ทำให้เข้าใจชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นอย่างดี และรู้จักคนในพื้นที่เป็นอย่างดีด้วย พอขอร้องอะไรก็ช่วยทำและทำให้”

พระภิกษุสงฆ์

พระภิกษุสงฆ์ที่จำวัดในเขตพื้นที่ศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าอาวาสต่างๆ ได้แก่ วัดหงส์ทอง วัดสนามเหนือและวัดบางพังที่ต่างมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการชุมชนในภาวะวิกฤติดังกล่าว เนื่องจากเจ้าอาวาสวัดเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีวิสัยทัศน์เป็นอย่างยิ่ง เริ่มตั้งแต่เดือนสถิติชี้แนะให้คนในชุมชนจัดการสิ่งต่างๆ จัดเวรยามเพื่อเฝ้าระวังระดับน้ำทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน จัดให้วัดเป็นศูนย์เฝ้าระวังน้ำท่วมโดยเปิดให้ชาวบ้าน หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานภาครัฐเข้ามาใช้สถานที่ดำเนินภารกิจในการช่วยเหลือชุมชน จัดให้วัดเป็นศูนย์กรอกทรายและแจกจ่ายทราย และเป็นศูนย์กลางในการรับและแจกจ่ายอาหาร เครื่องดื่มและถุงยังชีพ ตลอดจนเป็นโรงงานเพื่อประกอบ

อาหารสำหรับผู้ประสพภัยและเป็นที่พึ่งพิงด้วยเช่นกัน และเป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมหาอุทกภัยดังกล่าว นอกจากนี้ เจ้าอาวาสและพระลูกวัดยังได้ลงมือปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างอีกด้วยจึงทำให้คนในชุมชนเกิดความศรัทธาและต้องการที่จะร่วมลงมือปฏิบัติด้วย ดังนั้นเมื่อเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุขอรั้งก็ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ดังที่นางวรรณวยทรัพย์ (นามสมมติ) ผู้นำชุมชนรายหนึ่งวัย 58 ปีได้กล่าวไว้ว่า

“ป้าว่าเจ้าอาวาสนี่แหละเป็นคนสำคัญที่ทำให้พวกเรามาช่วยคนเต็มที่มาดมายนานนี้ ก็ดูเอานะ ท่านไม่ได้บอกอย่างเดียวแต่ท่านทำด้วย ลงมือจับจอบตักดินด้วยตัวเองเห็นทราย โยนทรายพวกเราเห็นก็อยากช่วยท่านทำ คิดดูแต่ละคืนท่านนอนกัน ป้าว่าไม่ถึง 3 ชั่วโมงนะ แล้วท่านก็เตือนสติพวกเรา ว่าจะต้องวางแผนรับมือกับน้ำท่วมครั้งนี้ให้ดี ท่านบอกด้วย ว่าถ้าเราปล่อยให้ตรงนี้ท่วม บ้านของพวกเราก็ไม่เหลือ ท่วมด้วยแน่นอน ท่านก็บอกให้พวกเราช่วยกันก่อนดีกว่า เป็นการป้องกันจากริมน้ำ ไม่ให้เข้าไปข้างใน ก็ดีที่เชื่อ สรุปเราก็ปลอดภัย ไม่ท่วม”

4.2 ความสามัคคีของคนในชุมชน

คนในชุมชนแห่งนี้ ค่อนข้างจะมีวิถีชีวิตแบบชนบทที่อยู่กันแบบเรียบง่าย มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนเป็นอย่างดี และมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน อาศัยอยู่ร่วมกัน “แบบถ้อยที ถ้อยอาศัย” ปราศจากความขัดแย้งและมีความสามัคคีกัน ประการสำคัญ ชุมชนเหล่านี้ได้มี “สัญญาใจ” ไว้ว่า “หากเกิดน้ำท่วม เราจะต้องช่วยเหลือกัน” นอกจากนี้ ชุมชนยังได้เห็นบทเรียนจากพื้นที่อื่นที่หลังจากเกิดเหตุน้ำท่วมแล้วคนในชุมชนไม่ได้ให้ความร่วมมือและสามัคคีกันในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากน้ำท่วมโดยเฉพาะการป้องกันเพื่อไม่ให้น้ำท่วมทำให้ปัญหาต่างๆ เหล่านั้นไม่ได้รับการคลี่คลายแต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อเกิดภาวะวิกฤติเช่นนี้ขึ้นจึงไม่เป็นการยากที่จะเกิดพลังความสามัคคีและความร่วมมือในการรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นจากภาวะมหาอุทกภัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการมาทำโรงทานที่วัดเพื่อทำอาหารแจกจ่ายกันประมาณวันละ 400-500 ชุดหรือการรอกทราย ดังที่ผู้นำชุมชนรายหนึ่ง วัย 53 ปี ได้กล่าวไว้ว่า

“พวกเราอยู่กันอย่างพี่ อย่างน้องแต่ไหนแต่ไรแล้วแต่ละปี พอน้ำท่วมทีก็ช่วยกัน มันเป็นสัญชาตญาณที่ให้ไว้แก่กันยั้งปีนี้พอ พวกเราได้เห็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากนครสวรรค์ที่ต่างคน ต่างอยู่ ต่างคนต่างกันน้ำไม่ให้เข้ามามันของตนเอง กันก็แค่ แต่ขอบนอกคิดว่าปลอดภัยแล้ว เป็นไงหละ พอน้ำมาแรงๆ กันก็ ทำไว้ก็พัง แล้วก็ทะลักเข้าไปทุกบ้านถ้วหน้าเลยมาประชุม และคุยกัน ในที่สุดก็เห็นกันว่า จะต้องไม่เห็นแก่ตัว และทำเพื่อ ส่วนรวมจะได้ประโยชน์ร่วมกัน ต้องสามัคคี เพราะงานแบบนี้ ทำคนเดียวไม่ไหว จึงทำให้ทุกคนร่วมแรงร่วมใจ ช่วยกัน ขนทราย กรอกกระสอบ กันน้ำกัน เก็บขยะ ทำกับข้าวกัน อย่างไม่รู้จักเหน็ด รู้จักเหนื่อย ก็เป็นผลดีกับพวกเรา พวกเราปลอดภัยกัน แล้วใคร ขาดเหลืออะไร ก็เผื่อแผ่กันไป ถือว่าโชคตินะ”

4.3 ความเสียสละ

ความเสียสละ (ประโยชน์ส่วนตน) ของคนในชุมชนเพื่อส่วนรวม ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่ความสำเร็จในการจัดการในภาวะวิกฤติได้เช่นกัน ดังกรณีของผู้ที่มีบ้านพักอาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำที่ยอมเสียสละให้บ้านพัก ของพวกตนต้องจมอยู่กับน้ำและให้เป็นพื้นที่ใช้สอยสำหรับการประกอบ การและดำเนินการดูแลผู้ประสบภัย แต่ในขณะเดียวกัน ผู้ที่ไม่ได้มีบ้านพักติดริม น้ำ ก็ร่วมแรง ร่วมใจกันส่งเสบียงไม่ว่าจะเป็นอาหารและของให้ที่จำเป็นให้แก่ผู้ที่ อาศัยอยู่ในบริเวณที่น้ำท่วมดังกล่าว ทำให้เห็นว่า “ต้องมีการเสียสละผู้เสียสละ ซึ่งเป็นพื้นที่ประสบภัย” ดังที่นางนิต สุกใจ (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วย 62 ปี ได้กล่าวไว้ว่า

“น่าเห็นใจว่าพวกที่บ้านอยู่ริมน้ำ พวกนี้ต้องปล่อยให้บ้านท่วม บ้าน ก็ถือว่าเสียสละนะ มากๆ ด้วย ประเภทไม่กันเลย ปล่อยให้ บ้านท่วมไป แล้วก็ยอมให้พื้นที่เพื่อให้ลำเลียง ขนส่ง เป็นที่ดำเนินการ กิจกรรมต่างๆ ถ้าพวกนี้เห็นแก่ตัวไม่ยอม พวกเราก็คงโดน ท่วมกันไปหมด ก็คงต้องยกความดีให้ แต่พวกเราก็ไม่ทิ้งเค้านะ

ข้าวปลา อาหาร ของให้อะไรที่จำเป็นก็ส่งให้ เรียกว่าดูแลกันเป็นอย่างดี และเห็นใจที่เค้ายอมเสียสละให้พวกเราได้สบาย”

นอกจากนี้ ยังมี “พวกจิตอาสา” ที่เป็นกรรมการชุมชน อาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.) และนิสิต นักศึกษาประมาณ 1,000 กว่ารายได้เข้ามามีส่วนร่วมต่างๆ ทั้งในระหว่างน้ำท่วม เช่น ส่งน้ำ เสบียงอาหาร ตักข้าวเพื่อแจกจ่าย ลากกระสอบทราย และทำหน้าที่ช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อมหลังจากน้ำลดแล้ว

4.4 การติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

ชุมชนแห่งนี้ได้มีการใช้สื่อหลายประเภทด้วยกัน ได้แก่ สังคมเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Social Media) ในรูปแบบของ Facebook และเว็บไซต์ โดยเฉพาะของเทศบาลนครปากเกร็ด (www.pakkretcity.go.th) ที่มีการรายงานสถานการณ์ภาวะมหาอุทกภัยในปัจจุบันที่เป็นการรายงานจากพื้นที่เป็นไปอย่างถูกต้องเพื่อสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับสถานการณ์ดังกล่าวให้แก่คนในชุมชน รวมทั้งประเด็นเกี่ยวกับโรคภัยที่มากับน้ำท่วมและการดูแลสุขภาพ การส่ง SMS และมีการใช้เสียงตามสายเพื่อติดต่อ สื่อสารกับคนในชุมชน เกี่ยวกับการชี้แจงและการทำงานเข้าใจในเรื่องการจัดการต่างๆ ในภาวะวิกฤติดังกล่าว การระดมแรงงานเพื่อเป็นอาสาสมัครในการกิจกรรมต่างๆ เช่น การรอกทรายและการเรียงกระสอบทราย เป็นต้น ตลอดจนการนำข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับทราบจากเทศบาลนครปากเกร็ดและศูนย์ข้อมูลริมน้ำมาเผยแพร่ต่อสำหรับคนในชุมชนที่ไม่สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้นจึงทำให้คนในชุมชนไม่ตื่นตระหนกกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากได้รับสถานการณ์ปัจจุบันที่ถูกต้องและรวดเร็ว ทำให้ล่วงรู้และสามารถเตรียมพร้อมกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในภายภาคหน้าได้ นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนบางรายยังได้ใช้การโทรศัพท์หาคนที่เป็นที่รู้จักของคนในชุมชนให้เป็นผู้ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ ที่จำเป็นแก่คนในชุมชนด้วยวิธีการดั้งเดิมคือ “ปากต่อปาก” ซึ่งส่งผลให้ข่าวสารต่างๆ กระจายอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

4.5 การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ

การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ที่ได้เข้ามาให้การช่วยเหลือมากมาย กล่าวคือ หน่วยงานในพื้นที่

เช่น เทศบาลนครปากเกร็ดให้การสนับสนุนหลักโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรายและกระสอบทราย โรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่ เช่น โรงเรียนปากเกร็ดได้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับภาวะเสี่ยงต่อปัญหาอุทกภัย ตลอดจนการให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติในการป้องกันและปรับตัวเมื่อต้องประสบกับปัญหาอุทกภัย ขอความร่วมมือจากนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 และครูประจำโรงเรียนประมาณวันละ 100 คน ให้ช่วยชุมชนบรรจุกระสอบทราย ทำคันกันน้ำ ช่วยเหลือผู้ประสพภัยที่ถูกน้ำท่วม ขนย้ายของเพื่อหนีน้ำและมาอยู่ในจุดพักพิงที่รัฐบาลได้จัดหาให้ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงใกล้ปิดภาคการศึกษา ประการสำคัญ โรงเรียนปากเกร็ดแห่งนี้ได้มีการจัดทำเว็บไซต์เฉพาะกิจขึ้นมา (www.nonflood.com) เพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานต่างๆ และชุมชนต่างๆ เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมและข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่สำคัญนอกจากนี้ โรงเรียนยังเป็นศูนย์พักพิงแก่ผู้ประสพภัยอีกด้วย สำหรับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทหารนั้นก็คือการพาแรงงานพม่ามาช่วยในการบรรจุทราย สำหรับหน่วยงานนอกพื้นที่ เช่น เทศบาลมุกดาหารได้นำน้ำจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาให้เพื่อใช้ดื่มและใช้ชำระล้าง เทศบาลเมืองชะอำและเทศบาลเมืองเพชรบุรีได้นำทรายจากทะเลและเครื่องกรอกทรายมาให้ หน่วยงานทหาร (คลังแสงเก่า) ได้ขนดินมาให้เพื่อใช้สร้างคันกันน้ำและได้ให้ทหารในสังกัดมาช่วยกรอกทราย รวมทั้งได้สร้างโรงงาน นอกจากนี้ ยังมีสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ได้เข้ามาสร้างขวัญและกำลังใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการนำข่าวสารต่างๆ ที่ดีไปเสนอแก่พื้นที่อื่นฯ

อภิปรายผล

1) การมีส่วนร่วมของชุมชนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัย ปี 2554 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการในภาวะวิกฤตินั้นมีความแตกต่างโดยสิ้นเชิงจากการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยทั่วไปดังที่ อคิน รพีพัฒน์และคณะ (2533) ได้ระบุไว้ว่ามี 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ การมีส่วนร่วมในการวางแผนเตรียมการ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในการติดตามผลประเมินผลและมีได้ดำเนินการไปตามลำดับของขั้นตอนทั้ง 4 แต่อย่างใดทั้งนี้

เนื่องจากภาวะวิกฤติเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทำให้ไม่สามารถเตรียมการได้ ดังนั้นจึงทำให้ข้ามขั้นตอนของการค้นหาปัญหาและสาเหตุ ตลอดจนการวางแผนเตรียมการ แต่เริ่มที่การดำเนินกิจกรรมเป็นสำคัญโดยผู้นำจะเป็นเสมือนผู้สั่งการที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งจึงอาจกล่าวได้ว่าผู้นำเป็นผู้ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการในภาวะวิกฤติ กล่าวคือ ผู้นำต้องมีภาวะผู้นำ มีความจริงใจ และเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมากโดยลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้ชุมชนได้เห็นและเกิดความศรัทธาจึงจะได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ซึ่งจากงานวิจัยนี้จะเห็นได้ว่าผู้นำท้องถิ่นและพระสงฆ์ได้เป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดการชุมชนในห้วงเวลาดังกล่าวและส่งผลให้ชุมชนให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วม

2) ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชน

ได้แก่ ผู้นำ เพราะผู้นำจะต้องเป็นใช้กระบวนการในการตัดสินใจที่แม่นยำในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อที่จะจัดการกับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากไม่มีโอกาสแก้ไขได้ หากตัดสินใจผิดพลาดดังที่เกษมชาติ นเรศเสนีย์ (2555. เว็บไซต์) ได้ระบุไว้นั่นเอง อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันนี้บทบาทพระสงฆ์โดยเฉพาะในภาวะวิกฤติมิใช่เป็นเพียงทำนุบำรุงและเผยแผ่ศาสนาเท่านั้น หากแต่ได้เข้ามามีบทบาทอื่นๆ ด้วยเช่นกัน อาทิ การสาธารณสงเคราะห์ การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การสงเคราะห์และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การเป็นต้นแบบที่ดีงามของประชาชนและชุมชน รวมทั้งการพัฒนาจิตวิญญาณเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ชุมชนในภาวะวิกฤติและนำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในภาวะวิกฤติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาจำเริญ คำราช (2546) ที่ได้พบว่า ในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจพระสงฆ์มีบทบาทมากกว่าการเผยแผ่ศาสนาเท่านั้นเพราะพระสงฆ์ได้มีบทบาท 8 ด้านในภาวะวิกฤติ ได้แก่ การเผยแผ่ การสาธารณสงเคราะห์ การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การสงเคราะห์และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเป็นต้นแบบที่ดีงามของประชาชนและชุมชน การพัฒนาจิตวิญญาณและการให้การศึกษา

นอกจากนี้ ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ความสามัคคีและความเสียสละของชุมชน การติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกพื้นที่

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชณี ศรีอินกิจ (2550) ที่ได้พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่นำไปสู่ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

3) **ข้อค้นพบที่น่าสนใจในงานวิจัยนี้** ก็คือ การที่คนในชุมชนต้องเผชิญกับภัยคุกคามในภาวะวิกฤติดังกล่าวร่วมกันและได้เรียนรู้ถึงความไม่สามัคคีและเห็นแก่ตัวของชุมชนอื่นในภาวะวิกฤติ ดังเช่นในกรณีของชุมชนบางแห่งในจังหวัดนครสวรรค์ที่แต่ละคนต่างขนถุงทรายเพื่อไปกั้นน้ำไม่ให้เข้าบ้านของตนเอง แต่ในที่สุดเมื่อน้ำป่าไหลเข้ามาก็ทำให้น้ำท่วมทุกบ้านหมดเหมือนกัน ดังนั้นจึงทำให้แต่ละคนในชุมชนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีได้ให้ความสำคัญของการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและสามัคคีกันเพื่อเอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัยให้ประสบความสำเร็จลงได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือกรมการพัฒนาชุมชนควรมีนโยบายในการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการชุมชนในภาวะวิกฤติประเภทต่างๆ เพื่อให้ความรู้และเตรียมความพร้อมกับผู้นำท้องถิ่นเมื่อต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ

2) จากผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งเช่นกันต่อความสำเร็จในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัยเนื่องจากคนในชุมชนต่างมีความศรัทธาและเคารพในพระภิกษุที่เป็นทั้งผู้นำทางศาสนาและเป็นนักพัฒนาในยามวิกฤติ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและกรมการศาสนาควรมีนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับพุทธศาสนา ตลอดจนจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการชุมชนในภาวะวิกฤติประเภทต่างๆ เพื่อให้ความรู้และเตรียมความพร้อมกับผู้นำท้องถิ่นเมื่อต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

3) จากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในช่วงเวลาวิกฤติ มหาอุทกภัยดังกล่าวนั้น ช่องทางที่ได้รับความนิยมที่สุดก็คือ สื่อโทรทัศน์ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีโทรทัศน์ต่างๆ และกรมการประชาสัมพันธ์ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารก่อนที่จะนำเสนอต่อผู้ชม เพื่อให้ผู้ชมได้รับข้อมูลข่าวสารที่ตรงกับความจริงในปัจจุบัน นอกจากนั้นในการนำเสนอข่าวนั้นจะต้องไม่สร้างความตื่นตระหนกให้กับผู้ชมแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัยเพื่อให้ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการชุมชนในภาวะมหาอุทกภัยและหาแนวทางการพัฒนาการจัดการในภาวะวิกฤติแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

2) ควรมีการทำการวิจัยเพื่อติดตามผลและประเมินผลชุมชนหลังจากภาวะวิกฤติได้ผ่านพ้นไป

3) ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการชุมชนในภาวะวิกฤติประเภทอื่นๆ ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่าน ไม่ว่าจะเป็นพระครูกิตติเมหาภิรม (เจ้าอาวาสวัดหงส์ทอง) และพระครูโกศลนันทกิจ (เจ้าอาวาสวัดศรีรัตนารามหรือวัดบางพัง) จึงใคร่ขอกราบนมัสการด้วยความเคารพและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงขอขอบพระคุณผู้อำนวยการกองวิชาการ เทศบาลนครปากเกร็ด ผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่ศึกษา ประธานชุมชนต่างๆ และชาวปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีที่ได้ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง อนึ่ง หากไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า ก็ยากที่งานวิจัยนี้จะสำเร็จลงได้ จึงใคร่ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกษมชาติ นเรศเสนีย์. การบริหารจัดการเมื่อเผชิญกับการก่อการร้ายสากล. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=whitejass417&group=16>
- ชาย โพธิ์สิตา. (2549). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ทิพย์ กิจวิจารณ์. (2555). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา**. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- พระมหาจำเริญ คำราช. (2546). **บทบาทพระสังฆาธิการในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัชนี้ ศรีอินกิจ. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี**. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำเร็จ จันทรสวรรณ และสุวรรณ บัวทวน. (2547). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัครวิพัฒน์, ม.ร.ว. และคณะ (เขียน) บัณฑิต อ่อนดำและวิริยาน้อยวงศ์ (แปลและเรียบเรียง). (2533). **ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท: ประสบการณ์ของประเทศไทย**. สาขาวิชาพัฒนาชุมชน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.